

WAT ALS THUIS WONEN NIET MEER MOGELIJK IS?

Brochure ter ondersteuning van de **MANTELZORGER**
bij verhuis van een naaste met dementie naar
een woonzorgcentrum.

1. Inleiding

2. Wat kan ik doen (lang) voordat er sprake is van een verhuis naar een woonzorgcentrum?

Maak (toekomstige) zorg bespreekbaar, bespreek tijdig ieders wensen
Weet waar advies en ondersteuning voor jou als mantelzorger te vinden is

3. Wat kan ik doen ter voorbereiding van de overstap naar een woonzorgcentrum?

Een beslissing die je niet alleen maakt
Neem de tijd om je te oriënteren
Weet waar je op kan letten

4. Wat kan ik doen bij de verhuis naar een woonzorgcentrum?

Gebruik de reeds eerder ingevulde checklists
Bereid je naaste goed voor op de verhuis
Begrijp de weerstand

5. Wat kan ik doen tijdens het verblijf?

Maak van de nieuwe woning een thuis
Ga op bezoek

6. Wat kan ik doen voor mezelf als mantelzorger?

Sta stil bij je eigen gedachten en gevoelens bij de verhuis

7. Wat te doen bij een plotse verhuis?

8. Checklists

BIJLAGE

1. Checklist - Waarden en voorkeuren
2. Checklist - Wat is in de dagprijs van een woonzorgcentrum inbegrepen?
3. Checklist - Welke aspecten zijn belangrijk bij de keuze van een woonzorgcentrum?
4. Checklist - Concrete aandachtspunten tijdens het kennismakings-/verhuisgesprek in een woonzorgcentrum
5. Checklist - Maak van de nieuwe woning een thuis: concrete aandachtspunten

1. Inleiding

Op dit ogenblik leven naar schatting 150.000 mensen met dementie in Vlaanderen en Brussels Hoofdstedelijk Gewest. 70 % van hen woont thuis. Iedereen woont het liefst thuis. Een verhuis naar een woonzorgcentrum is zowel emotioneel als financieel een belangrijk moment in het leven van alle betrokkenen. Vandaar dat velen een verhuis zo lang mogelijk wensen uit te stellen.

Wat zijn de factoren die leiden tot een verhuis? Een zeer belangrijke factor is de mate waarin de mantelzorger van de persoon met dementie stress en draaglast ervaart. Ondanks de inzet van de mantelzorger en hulp van ondersteunende diensten (thuiszorg, dagopvang, nachtopvang, kortverblijf, enz.) kunnen de voortdurende zorg, een onaangepaste omgeving en/of de graad van zorgbehoefte van de persoon met dementie te zwaar doorwegen zodat thuis wonen niet meer mogelijk is.

Een verhuis is een ingrijpende gebeurtenis zowel voor de persoon met dementie als voor iedereen die iemand met dementie ondersteunt. Omschakelen van de vertrouwde naar een onbekende omgeving brengt veel onzekerheden met zich mee. Hoe plan je best een verhuis? Welke overwegingen dien je te maken? Hoe betrek je de persoon met dementie erbij? Hoe zal hij/zij reageren? Wat verandert er voor jou als mantelzorger nu je de zorg met anderen moet delen? Een goede voorbereiding is van cruciaal belang om weloverwogen keuzes te maken en om de overstap naar een nieuwe leefomgeving vlot te laten verlopen.

Hoewel het maatwerk blijft, tracht deze brochure je als mantelzorger en je naaste met dementie tips mee te geven om een verhuis naar een woonzorgcentrum zoveel als mogelijk voor te bereiden. Deze tips worden beschreven in 6 hoofdstukken, die als fasen in het keuzeproces opgevat zijn.

Wat kan ik doen (lang) voordat er sprake is van een verhuis naar een woonzorgcentrum, ter voorbereiding van de overstap naar een woonzorgcentrum, bij de verhuis naar een woonzorgcentrum, tijdens het verblijf, voor mezelf als mantelzorger en bij een plotse verhuis?

De checklists, achteraan in de brochure, kan je eventueel als handvat gebruiken om een verhuis van je naaste met dementie bespreekbaar te maken. Deze brochure wil je helpen om, samen met je naaste met dementie en je familie, keuzes te maken en beslissingen te nemen die het beste bij je passen.

2. Wat kan ik doen (lang) voordat er sprake is van een verhuis naar een woonzorgcentrum?

Maak (toekomstige) zorg bespreekbaar en bespreek tijdig ieders wensen

Wanneer je nadenkt over de zorg die je later nodig zou kunnen hebben, rekening houdend met jouw voorkeuren en wensen, en je dit bespreekt met je naasten of hulpverleners) doe je aan 'vroegtijdige zorgplanning'. Door tijdig te bespreken hoe je zorg ziet en wat je belangrijk vindt, maak je het gemakkelijker om later te beslissen om samen voor je of je naaste(n) te zorgen.

Voorbeelden van vroegtijdige zorgplanning

- Je praat met je huisarts over wat je belangrijk vindt, wat je wil en wat je verwacht.
- Je duidt een vertegenwoordiger aan en je bespreekt je wensen met hem of haar.
- Je maakt wilsverklaringen op. Dat zijn documenten waarin je verklaart welke zorg en behandeling je (niet) wil als jij zelf niet meer kan beslissen. Je kan deze tergvinden via de website van LEIF, het [LevensEindeInformatieForum](#).
- Je kan met elkaar bespreken wat kan gebeuren als de zorg in de thuissituatie op een bepaald ogenblik niet meer haalbaar is.
- Wat als een verhuis naar een woonzorgcentrum zich opdringt? Welke woonzorgcentra genieten dan uw voorkeur? Waarom?

Iedereen kan aan vroegtijdige zorgplanning doen: jong en oud, gezond, ziek of zorg-behoevend. Vroegtijdige zorgplanning is nooit af, bouwt op en verandert doorheen de tijd.

Expertisecentrum Dementie Contact, Limburg, schreef het document 'Mijn belevingswijzer'. Dit is een richtingaanwijzer van iemands beleving. Iedere persoon is immers uniek en heeft een eigen, specifieke beleving. Het bevat vragen zoals: Wie en wat is belangrijk in je leven? Wat zijn je voor- en afkeuren? Welke gewoonten en gebruiken hanteer je meestal? Hoe wil je bejegend worden? Hoe en waar wil je later verzorgd worden? Waarmee moeten de zorg- en hulpverleners rekening houden als zij jou verzorgen?

Stel dat je naaste met dementie op een bepaald moment niet meer in staat is om zelf zijn/haar wensen over de zorg te formuleren dan kan hij/zij op voorhand in deze wijzer toestemming geven aan mantelzorger(s) en zorg- en hulpverleners om deze belevingswijzer te raadplegen. Zo kan voortdurend rekening gehouden worden met de persoonlijke behoeften, mogelijkheden en voorkeuren. Het is ook belangrijk dit samen te bespreken zodat alle betrokkenen later de wensen van de persoon met dementie kunnen respecteren. Immers, hoe beter je je kan inleven in de levenservaringen van je naaste, hoe gemakkelijker het is om persoonsgerichte en belevingsgerichte zorg op maat aan te bieden. Je kan 'Mijn belevingswijzer' terugvinden via www.ecdcontact.be. Ook de 'Doelzoeker' is een instrument dat je hiervoor kan gebruiken, zowel op papier als in een app.

Deze is beschikbaar via <https://vlaamspatientenplatform.be/nl/doelzoeker>.

Meer informatie over vroegtijdige zorgplanning krijg je bij:

- jouw (huis)arts
- jouw maatschappelijk werker (van het OCMW of van de Dienst Maatschappelijk Werk van het ziekenfonds)
- jouw vertrouwde hulpverlener
- [Brochure "Voorafgaande zorgplanning"](#)

Weet waar advies en ondersteuning voor jou als mantelzorger te vinden is

In Vlaanderen bieden heel wat organisaties informatie, advies en ondersteuning aan mantelzorgers van mensen met dementie. Het aanbod van informatie en advies, begeleiding, toelichtingen en lotgenotencontacten is te vinden via www.dementie.be, de pagina's van de regionale expertisecentra dementie in Vlaanderen en www.alzheimerliga.be.

3. Wat kan ik doen ter voorbereiding van de overstap naar een woonzorgcentrum?

Een beslissing die je niet alleen maakt

Het is mooi als jij en je familieleden hetzelfde denken over een eventuele verhuis van je naaste met dementie. Je voelt je dan gesteund bij deze moeilijke beslissing. Helaas komt het ook voor dat niet alle naasten op een zelfde manier kijken naar nodige zorg. Kinderen kunnen bijvoorbeeld de situatie onhoudbaar vinden en op een verhuis aandringen. Terwijl de verzorgende partner juist steun bij hen zoekt voor het voortzetten van de verzorging thuis. Andersom ziet de naaste omgeving vaak niet waarom het thuis spaak loopt. Zij zeggen bijvoorbeeld: 'Als je wat rustiger zou reageren op zijn verwarde buien, zou hij/zij nog best thuis kunnen blijven'. Je krijgt dan het advies door te blijven gaan met de verzorging, ook al kun je dit nu juist niet meer opbrengen. Het is belangrijk erover te praten met alle

betrokkenen. Maak een afspraak met iedereen, vraag eventueel een zorgoverleg aan en bespreek al deze punten met elkaar.

Tips voor een goed familiegesprek

- Spreek een tijdsduur af. Zorg dat er genoeg tijd is, bijvoorbeeld anderhalf of twee uur.
- Luister naar wat anderen te zeggen hebben. Probeer je te verplaatsen in hun standpunt, ook al ben je het er niet mee eens.
- Luister actief. Je lichaamstaal speelt een belangrijke rol in gesprekken.
- Stel ook vragen aan de ander(en), bijvoorbeeld: 'Hoe heb jij dat ervaren? Wat vind jij ervan?'.
- Zorg dat iedereen aan het eind van het gesprek alles gezegd heeft wat hij/zij wilde zeggen. Is dat niet zo, plan dan een moment om verder te praten. Soms kom je tot betere resultaten als je een onderwerp even hebt laten liggen.

Belangrijk is dit ook steeds met de betrokkene te bespreken. Hou er rekening mee dat dit niet altijd mogelijk is in groep. Bij een individueel gesprek of in een beperkt gezelschap is het voor de persoon met dementie gemakkelijker om zijn aandacht bij het gesprek te houden. Ga na wat je waarden en voorkeuren zijn en bekijk kritisch of deze overeenkomen met de waarden en voorkeuren van de persoon die zal verhuizen. Ga na welk woonzorgcentrum hier het best bij aanleunt.

Checklist - Waarden en voorkeuren. Zie bijlage.

Neem de tijd om je te oriënteren

De keuze maken van een nieuwe woon- en leefomgeving voor je naaste met dementie vraagt heel wat tijd en energie. Twee zaken die niet evident zijn in de zorg voor personen met dementie. Zo'n beslissing wordt bijgevolg vaak vooruitgeschoven. Om crisisbeslissingen en onnodige ziekenhuisopnames te voorkomen, is het zeer aangeraden om vroeger – op een moment dat een verhuis nog niet aan de orde is – op zoek te gaan naar een mogelijke, nieuwe thuis voor de betrokkene. Dit is als het ware een voorzorgsmaatregel en geeft een antwoord op de vraag 'Wat als er mij of mijn naaste met dementie iets overkomt?'. Het tijdig inschrijven van de persoon met dementie (en partner) op de wachtlijst van één of meerdere woonzorgcentra die uw voorkeur genieten, zorgt er immers voor dat de zorg voor de betrokkene(n) voortgezet kan worden, ook in geval van crisis.

Weet waar je op kan letten

Een woonzorgcentrum biedt opvang en verzorging aan 65-plussers die niet meer thuis kunnen wonen. Het is een permanente verblijfplaats waar huishoudelijke hulp, hulp bij dagelijkse taken, tot (lichaams-)verzorging en verpleging wordt geboden.

Alle woonzorgcentra in Vlaanderen zijn erkend door het Departement Zorg. Ze moeten voldoen aan erkenningsvoorwaarden en -normen, moeten een erkenning aanvragen en krijgen periodiek inspectie over de vloer. De woonzorgcentra meten ook bepaalde onderdelen van hun dienstverlening met kwaliteitsindicatoren. Er bestaan echter heel wat verschillen tussen de erkende woonzorgcentra, zowel wat de faciliteiten als wat de (dag)prijzen betreft.

Wat is in de dagprijs van een woonzorgcentrum inbegrepen? Zie bijlage.

Stilstaan bij de financiële aspecten is een belangrijk gegeven. Bespreek tijdig de financiële situatie. Wat is het beschikbare budget? Is het verblijf financieel haalbaar? Wat als dat niet zo is? Maak afspraken binnen de familie. Wie beheert het geld? Wie is de aanspreekpersoon voor het woonzorgcentrum wanneer het om het financiële gaat?

Zorg voor duidelijkheid en zekerheid. Voor specifieke vragen over mogelijke tussenkomsten en tegemoetkomingen kan je te rade bij de sociale dienst van het OCMW van de woonplaats van de betrokkene of de Dienst Maatschappelijk Werk van het ziekenfonds van de betrokkene. Voor advies over juridische aspecten en de opmaak van een zorgvolmacht neemt je best met een notaris contact op.

Elk woonzorgcentrum heeft een eigen visie, een eigen aanbod, grootte, sfeer. Ga na wat de voor- en nadelen zijn, welke omgeving je voorkeur geniet. Een geschikt woonzorgcentrum sluit immers aan bij de wensen en (zorg)behoeften van je naaste, maar ook bij die van jezelf. Besef wel dat geen enkel woonzorgcentrum aan al je wensen en behoeften kan voldoen. Laat je keuze vooral bepalen door de domeinen/onderdelen van checklist 1 die je, samen met je naaste met dementie, de hoogste scores gaf. Hou daarnaast ook rekening met de praktische aspecten in een woonzorgcentrum (zie bijlage) om je keuze(s) te bepalen.

Bezoek enkele woonzorgcentra vooraf. Ga een kijkje nemen, een koffie drinken, een kennis bezoeken. Betrek de persoon met dementie hierbij. Dit is niet altijd gemakkelijk, maar het loont de moeite. Je opent het gesprek en ziet hoe hij/zij reageert op deze omgeving.

Beslis je over te gaan tot een kennismakings-/verhuisgesprek, besef dan dat dit een emotioneel moment kan zijn. Omdat je dan gevraagd wordt naar de achtergrond van je naaste met dementie, is het verstandig voordien wat dingen op te schrijven. Denk ook even na of je iemand ter ondersteuning wil meenemen.

Mogelijke aandachtspunten tijdens het kennismakingsgesprek in een woonzorg-centrum. Zie bijlage.

4. Wat kan ik doen bij de verhuis naar een woonzorgcentrum?

Gebruik de reeds eerder ingevulde checklists

Indien het moment is aangebroken dat de overstap naar het woonzorgcentrum noodzakelijk is, gebruik dan zeker de reeds eerder ingevulde checklists. Zo neem je een meer overwogen beslissing in het belang van de goede zorg voor je naaste en vermijd je mogelijks het opduiken van schuldgevoelens, die overigens volstrekt normaal zijn.

Bereid je naaste goed voor op de verhuis

Veel mensen vragen zich af hoe zij hun naaste met dementie op een verhuis naar een woonzorgcentrum moeten voorbereiden. Moet/kan erover gepraat worden of is het beter om erover te zwijgen?

Tal van redenen om de persoon met dementie erbuiten te laten, kunnen opgesomd worden: 'hij/zij begrijpt het toch niet'. 'Hij/zij is het straks toch weer vergeten'. 'Hij/zij wordt er alleen maar onrustig van'. 'Hij/zij zal er verdriet van hebben'. 'Hij/zij zal boos op ons worden', ... We besluiten ook soms te snel dat een persoon met dementie geen keuzebekwaamheid of wilsvrijheid meer heeft.

Het betrekken van een persoon met dementie in het beslissingsproces is zeer belangrijk. De mate van betrokkenheid kan uiteraard verschillend zijn naargelang de fase van het dementieproces waarin hij/zij zich bevindt. Welke de fase ook is, het geven van informatie aangepast aan zijn/haar mogelijkheden is essentieel. Ook al vermoed je dat de persoon in kwestie de boodschap niet goed begrijpt, dan nog is het aangesproken worden op zich van belang voor het zelfwaardegevoel.

Daarnaast wordt aangenomen dat voor het nemen van beslissingen slechts relatief op het geheugen beroep wordt gedaan. Denk maar aan de moeilijke beslissingen die je zelf soms moet nemen. Eerder dan het geheugen is het vaak een aanvoelen of zijn het andere aspecten die bepalend zijn.

Probeer zo duidelijk mogelijk uit te leggen hoe de verhuis zal verlopen. Dit is niet eenvoudig als je naaste opstandig reageert. Vertel hem/haar dan dat je het graag anders had gewild en dat de beslissing je ook boos en verdrietig maakt.

Moeilijke beslissingen vragen tijd en dialoog. Als er de tijd voor genomen wordt en je herhaaldelijk praat met de betrokkene, dan is het niet uitgesloten dat je op een bepaald ogenblik tot een gezamenlijke beslissing komt. Zelfs indien de persoon met dementie zich blijft verzetten en je toch de moeilijke beslissing moet nemen, dan heb je het geprobeerd. Bedenk steeds: 'Mocht ik de persoon met dementie zijn, hoe zou ik zelf willen dat dit proces met mij verloopt?'.

Begrijp de weerstand

Moeten nadenken over een verhuis naar een woonzorgcentrum is vaak moeilijk voor alle betrokkenen. Verwarring, angst, onbegrip en weerstand zijn emoties die in de periode vóór de verhuis vaak voorkomen.

Je naaste kan zich om verschillende redenen verzetten of negatief uitlaten over een verhuis naar een woonzorgcentrum:

- Hij/zij vindt dat er (nog) niks aan de hand is.
- Hij/zij wil de oude, vertrouwde omgeving niet verlaten.
- Hij/zij heeft een negatief beeld van woonzorgcentra of van het woonzorgcentrum waarnaar hij/zij gaat verhuizen.
- Hij/zij is bang om de regie over zijn/haar leven te verliezen.
- ...

Besef dat negatieve gevoelens en weerstand tegen verhuizen meestal uit angst voor het onbekende voortkomen. Het is begrijpelijk dat je je naaste met dementie niet wil belasten met gesprekken over het moment van verhuizen. Probeer er toch over te praten, zodat hij/zij gaat begrijpen waarom het beter is dat hij/zij naar een omgeving gaat waar voortdurend goede zorg beschikbaar is. Kies een rustig moment en een rustige plaats uit om dit gesprek met je naaste met dementie aan te gaan. Zorg ervoor dat je niet gestoord en je naaste niet afgeleid wordt.

Maak er geen groot drama van. Probeer te tonen dat jullie er samen door moeten. Reageert je naaste afwijzend, boos of agressief, laat het dan even rusten en probeer later nog eens.

Ook jij als mantelzorger kan twijfelen door:

- angst voor eenzaamheid na de verhuis van de persoon met dementie naar het woonzorgcentrum
- schuldgevoelens en het gevoel niet genoeg voor je naaste te hebben gedaan
- een negatief beeld van een woonzorgcentrum
- een verschil van mening in de familie over de verhuis en het verblijf
- ...

Ga daarom zeker in gesprek met naasten, lotgenoten of je huisarts om deze gevoelens te kunnen bespreken en plaatsen.

5. Wat kan ik doen tijdens het verblijf?

Maak van de nieuwe woning een thuis

Het is belangrijk dat de persoon met dementie zich veilig voelt in zijn/haar nieuwe woonomgeving. Het helpt als de inrichting van de nieuwe kamer lijkt op de inrichting van de vorige woning. Bespreek daarom welke spullen er mee verhuizen en probeer dit van tevoren te regelen. Als je naaste bij binnenkomst vertrouwde spulletjes ziet, zoals zijn/haar favoriete stoel, foto's of een schilderij, zal hij/zij zich sneller op zijn/haar gemak voelen.

Ook goed afscheid nemen van het oude vertrouwde huis is van groot belang. Sta er even bij stil op het moment dat jullie samen het huis verlaten: 'Kijk nog maar even rond. Je hebt hier veertig jaar gewoond en een fijne tijd gehad. Nu ga je ergens wonen waar er goed voor je gezorgd wordt'.

Concrete aandachtspunten om van de nieuwe woning een thuis te maken. Zie bijlage.

Ga op bezoek

Voor veel mensen met dementie is de eerste periode na de verhuis lastig. Het is wennen aan een nieuwe omgeving, andere gewoontes, het ontbreken van de partner en/of familie(lid). Deze gewenningsperiode duurt voor de persoon die verhuisd is gemiddeld 6 weken. Bij het bezoeken van je naaste ervaar je als mantelzorger mogelijks een dilemma: 'Moet ik nu langer blijven, mijn naaste vaker mee naar huis nemen of juist wegblijven?'. Dat laatste wordt vaak ingegeven omdat het afscheid nemen emotioneel kan zijn. De persoon met dementie voelt zich onveilig of onprettig als je vertrekt. Hier is geen eenduidig advies te geven. Probeer structuur te brengen in je afscheid door steeds op dezelfde manier afscheid te nemen (een kus, een hand, een schouderklop,...). Blijf je gevoel volgen en bespreek de mogelijkheden met de medewerkers van het woonzorgcentrum.

Op bezoek gaan en samen activiteiten ondernemen, kan voor jullie beiden aangenaam zijn. Je aanwezigheid hoeft niet te betekenen dat je altijd een gesprek gaande moet houden. Gewoon samen zitten, wat lezen of fruit klaarmaken kan al prettig zijn. En gaat praten niet meer zo goed? Dan is een zoen of een arm al heel veelzeggend.

Als je naaste je niet meer herkent, twijfel je misschien aan de zin van je bezoek. Hou echter voor ogen dat als hij/zij uw naam niet meer weet of geen blijk van herkenning geeft, hij/zij uw bezoek toch als waardevol kan ervaren. En ook al lijkt het van niet, vaak herkent je naaste wel het vertrouwde stemgeluid, een bepaalde geur of een aanraking.

Zoek het echter niet te ver. Ga uit van een reeds eerder ingevulde belevingswijzer of het levensverhaal. Speel in op vroegere interesses of ontdek samen nieuwe dingen. Behoud waar mogelijk de rol van de persoon en ga na waar hij/zij op dat moment nood aan heeft en/of van geniet. Denk eraan: structuur biedt rust.

Tracht met de betrokken familieleden en andere naasten goede afspraken te maken over het bezoek. Wie gaat wanneer op bezoek? Wie doet de was? Maak mogelijks een beurtrolsysteem. Bespreek samen wat haalbaar is zodat je geen valse verwachtingen creëert en de zorg kan volhouden.

6. Wat kan ik doen voor mezelf als mantelzorger?

Sta stil bij je eigen gedachten en gevoelens bij de verhuis

Een verhuis is voor zowel de persoon met dementie als voor jou als naaste een emotioneel proces. Het is een moment van afscheid nemen dat gepaard kan gaan met rouwgevoelens. Naast een stukje opluchting ervaren mantelzorgers vaak ook schuldgevoelens en vinden ze dat ze tekortschieten. Vragen als 'Heb ik het wel goed gedaan? Was het niet te vroeg? Kon hij/zij toch niet langer thuis blijven wonen als ik...?' zijn zeker niet ongewoon. Praten over deze gevoelens kan je helpen ermee om te gaan. Dat kan bijvoorbeeld met familie, vrienden, maar ook met de huisarts of een andere hulpverlener.

Vind je het moeilijk de zorg over te dragen aan de medewerkers van het woonzorgcentrum? Ga dan ook met hen in gesprek en maak afspraken over uw betrokkenheid als mantelzorger. Je kan bijvoorbeeld voorstellen op bepaalde tijdstippen aanwezig te zijn en te helpen bij de maaltijd. Met goede afspraken zorg je er samen voor dat je naaste het zo goed mogelijk naar zijn zin krijgt in zijn nieuwe omgeving.

Het is normaal dat de persoon met dementie de eerste tijd moet wennen. Meestal gaat men na een gewenningsperiode van gemiddeld 6 weken weer beter functioneren. Als mantelzorger ervaar je dat de kwaliteit van leven opnieuw vooruit gaat.

Meestal bespreek je met het multidisciplinaire team na een zestal weken hoe het verblijf van je naaste verloopt. Het is goed om dit moment voor te bereiden zodat je voor jezelf alle punten die je wil noemen op een rijtje hebt. Voor een goede verzorging van de betrokkene is een goed contact tussen jou en de medewerkers heel waardevol.

Blijf je toch met vragen of zelfs met klachten zitten, probeer dan de dialoog te blijven aangaan. Vraag na wat de klachtenprocedure van het woonzorgcentrum inhoudt en bij wie je terecht kan. Ook de Woonzorglijn kan je inschakelen: T. 02 553 75 00.

7. Wat te doen bij een plotse verhuis?

Het is niet altijd mogelijk om een verhuis naar een woonzorgcentrum goed voor te bereiden. Door een onverwacht voorval of plotse achteruitgang in het dementieproces kan een verhuis noodzakelijk zijn. Hierbij hebben de betrokkenen vaak weinig keuze en moet men ingaan op het aanbod van het woonzorgcentrum dat op dat moment een kamer vrij heeft.

Wees je ervan bewust dat het soms niet anders kan en jezelf hier geen schuld aan treft. De persoon met dementie heeft er immers het meeste baat bij als jij ook in deze situatie rust kan uitstralen. Dit is zeker niet altijd gemakkelijk. Laat je ondersteunen als je daar nood aan hebt.

Neem de beslissingen die er moeten genomen worden steeds met een open blik. Ga na wat je kan doen om de verhuis alsnog zo vlot mogelijk te laten verlopen. Heb daarbij zeker aandacht voor de ondersteunende tips in deze brochure.

Eventueel kan op een later tijdstip overwogen worden uit te kijken naar een woonzorgcentrum dat beter aansluit bij de waarden en voorkeuren van de betrokkenen. Een nieuwe verhuis voor een persoon met dementie is echter geen ideaal gegeven.

8. Checklists

Op basis van de informatie die je in alle volgende checklists samenbrengt, kan je samen met je naaste met dementie beslissen naar welk woonzorgcentrum/welke woonzorgcentra jullie voorkeur uitgaat. Neem contact op met deze organisatie(s).

Een contactenlijst van de woonzorgcentra in Vlaanderen kan u terugvinden via <https://www.zorg-en-gezondheid.be/woonzorgcentra>.

Een contactenlijst van de woonzorgcentra in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest via <https://www.woonzorgweb.be/rusthuizen/brussel>.

BIJLAGE

1. Checklist - Waarden en voorkeuren

In deze checklist kan jij en je naaste met dementie -indien mogelijk- aankruisen hoeveel belang je hecht aan onderstaande waarden. Ga na of je waarden samenvallen met die van je naaste met dementie en of je deze waarden en voorkeuren terugvindt in een woonzorgcentrum.

5 = zeer belangrijk

4= belangrijk

3= minder belangrijk

2= niet belangrijk

1= liever niet

0= zeker niet

	Persoon met dementie						Jij als mantelzorger					
	5	4	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0
AUTONOMIE												
Mijn zelfwaarde												
Zelf beslissingen kunnen nemen												
Mezelf kunnen zijn												
Inspraak hebben												
Keuzemogelijkheden krijgen												
Contact met familie hebben												
Privacy hebben												
Telefonisch contact												
Zelf contacten leggen												
Contact met lotgenoten												
Eigen spullen												
Eigen beheer van geld												
Zicht hebben op medische toestand en medicatiegebruik												
Uitslapen												
Mijn dag indelen zoals ik het wil												
Mijn toekomst												
Vroegtijdige zorgplanning												
Zelfstandigheid												
Mijn eigen plek												
Geïnformeerd worden												
Zorg op maat												
EMOTIELE WAARDEN												
Mijn eigen gevoelens												
Herinneringen												
Vertrouwdheid												
Waardering												
Gemoedstoestand												

	Persoon met dementie						Jij als mantelzorger					
	5	4	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0
Alleen zijn												
Een luisterend oor krijgen												
Erkenning												
Respect												
Zekerheid en houvast												
Mensen om me heen												
VERZORGING												
Er goed uit zien												
Hygiëne												
Lichaamsverzorging												
Kleding												
Mogelijkheid om hulpmiddelen te gebruiken												
Lekker eten												
Veiligheid												
TIJDSBESTEDING												
Interesses												
Bijleren												
Bewegen												
Actief bezig zijn												
Op vakantie /uitstap gaan												
Uitdagingen krijgen												
Buiten zijn												
Bezoek krijgen												
Contact met dieren												
Aandacht voor gewoontes en rituelen												
Hulp kunnen bieden												
Hulp kunnen krijgen												
Ontspannende activiteiten												
ANDERE												

2. Checklist - Wat is in de dagprijs van een woonzorgcentrum inbegrepen?

Deze kosten zijn verplicht inbegrepen in de dagprijs van een woonzorgcentrum:

- De woongelegenheden met bijhorende infrastructuur
  - o een bed (volledig uitgerust)
  - o hang- en legkast
  - o nachtkastje
  - o tafel
  - o stoel en leunstoel
  - o een wastafel met stromend warm en koud water
  - o een oproepsysteem
  - o verwarming
  - o als sanitair, koelkast of kamersleutel aanwezig zijn, zijn ze vervat in de dagprijs
  - o alle inrichtingskosten van de kamer
  - o wand- en vloerbekleding
  - o schilderwerken
  - o gordijnen
  - o alle andere inrichtingskosten van de kamer
- Gebruik van gemeenschappelijke ruimten
- De verpleging en verzorging
- De gewone animatie
- Incontinentie- en ander verzorgingsmateriaal dat in de tegemoetkomingen van het RIZIV inbegrepen is, zoals ontsmettingsmiddelen, verbanden, steriele kompressen, en injectiemateriaal
- De voeding, ook de door een arts voorgeschreven dieetvoeding
- Onderhoud en herstel van gebouw en tuin
- Dagelijks onderhoud, zowel van individuele als collectieve vertrekken, inclusief het reinigen en verversen van het bedlinnen
- Het energieverbruik, bv. van de koelkast of tv
- Opslaan en verwijderen van huisvuil
- De verzekering tegen brand en burgerlijke aansprakelijkheid
- Alle administratieve kosten, belastingen en taksen die verband houden met het verblijf

Deze kosten mag een woonzorgcentrum aanrekenen als supplement bovenop de dagprijs:

- Sondevoeding: het surplus op de gebruikelijke voedingskost, na aftrek van de door het RIZIV terugbetaalde tegemoetkoming
- Dokterskosten, paramedische kosten en medicatie
- Kapper
- Abonnement op kabeldistributie
- Telefoonkosten en/of gsm-kosten
- Reiniging van persoonlijke kleding
- Kamerbediening (buiten medische redenen)
- De gefactureerde supplementen moeten uitdrukkelijk in de overeenkomst tussen de bewoner en het woonzorgcentrum vermeld staan

	Persoon met dementie						Jij als mantelzorger					
	5	4	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0
De zorgorganisatie heeft een duidelijke visie over de zorg voor de bewoners met dementie												
De familie wordt betrokken in de zorg ('partner in de zorg')												
De visie is religieus geïnspireerd												
De zorgorganisatie heeft een fixatie-arm beleid												
Bewoners met dementie wonen samen												
Autonomie en vrijheid												
Veiligheid primeert op bewegingsvrijheid												
Nood aan privacy												
De bewoner verblijft altijd op dezelfde kamer												
Het is een open huis												
Er wordt een aandachtspersoon aangewezen												
In het belang van de zorg												

Permanent toezicht												
24/24 bereikbaar voor familie												
Een afzonderlijke afdeling voor personen met dementie												
Een gemeenschappelijke ruimte												
Mogelijkheid om op de kamer te blijven												
Extra beveiliging voor weggelooptgedrag												
Aanwezigheid van dieren												
Animatie en aangepaste activiteiten												
Zelfstandig naar buiten kunnen gaan												

3. Checklist – Welke aspecten zijn voor ons belangrijk bij de keuze van een woonzorgcentrum?

In deze checklist kan je en je naaste met dementie -indien mogelijk- aankruisen welke aspecten belangrijk zijn bij de keuze van een woonzorgcentrum.

5 = zeer belangrijk

4= belangrijk

3= minder belangrijk

2= niet belangrijk

1= liever niet

0= zeker niet

	Persoon met dementie						Jij als mantelzorger					
	5	4	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0
De zorgorganisatie heeft een duidelijke visie over de zorg voor de bewoners met dementie												
De familie wordt betrokken in de zorg ('partner in de zorg')												
De visie is religieus geïnspireerd												
De zorgorganisatie heeft een fixatie-arm beleid												
Bewoners met dementie wonen samen												
Autonomie en vrijheid												
Veiligheid primeert op bewegingsvrijheid												
Nood aan privacy												
De bewoner verblijft altijd op dezelfde kamer												
Het is een open huis												
Er wordt een aandachtspersoon aangewezen												
In het belang van de zorg												
Permanent toezicht												
24/24 bereikbaar voor familie												

Een afzonderlijke afdeling voor personen met dementie												
Een gemeenschappelijke ruimte												
Mogelijkheid om op de kamer te blijven												
Extra beveiliging voor weglööpgedrag												
Aanwezigheid van dieren												
Animatie en aangepaste activiteiten												
Zelfstandig naar buiten kunnen gaan												

Onderstaande opsomming bevat nog bijkomende aspecten om over na te denken.

Welke omgevingsfactoren vinden de persoon met dementie en jij belangrijk?

- landelijke omgeving: veel groen, rust, ...
- stadsomgeving: winkels in de nabijheid, drukte op straat, ...
- openbaar vervoer in de omgeving
- gemakkelijk bereikbaar met de auto en parkeergelegenheid
- in de eigen gemeente blijven
- nabij een ziekenhuis
- in de nabijheid van de vertrouwde huisarts
- in de omgeving van familie, kennissen, ...
- een wandelomgeving met voetpaden en beveiligde oversteekplaatsen
- ...

Welke architectonische aspecten vinden de persoon met dementie en jij belangrijk?

- nieuwbouw
- veel licht
- kleinschalig (weinig bewoners)
- grootschalig (veel bewoners)
- afmeting van de kamer
- badkamer
- douche op de kamer
- eigen meubilair
- gezellige leefruimte
- ...

Welke diensten moeten voor jou en de persoon met dementie aanwezig zijn?

- wasserij
- pedicure
- kapsalon
- keuken en restaurant
- ergotherapeut – woonleefbegeleider – psycholoog – tandarts
- referentiepersoon dementie
- vrijwilligers
- technische dienst
- bemande receptie
- huiskrantje
- aanwezigheid van dieren
- ...

Welke ruimtes moeten voor jou en de persoon met dementie aanwezig zijn?

- cafetaria
- winkeltje
- toegankelijke tuin
- beschut terras in tuin
- gebedsruimte of stille ruimte
- aparte ruimte om familie te ontvangen
- ...

Welke aspecten vinden de persoon met dementie en jij belangrijk in de woon- en slaapkamer?

- hoog/laag bed
- standaardmeubilair
- eigen meubilair kunnen meebrengen
- een combinatie van eigen meubels en standaardmeubels
- aanwezigheid van televisie en telefoon
- gemakkelijk hanteerbaar oproepsysteem
- rookdetectors
- voldoende ruimte voor rolstoelgebruik
- eigen wasgelegenheid, douche en toilet met hulpmiddelen (handgrepen)
- verlichtingspunten
- ramen die open kunnen
- airconditioning
- de kamer mogen aankleden naar believen (gordijnen, kaders, verven, ...)
- kleine frigo
- ...

Hoe zie je je eigen betrokkenheid als mantelzorger?

- op bezoek kunnen komen zonder beperkingen
- persoon met dementie buiten de voorziening kunnen meenemen
- vragen kunnen stellen, kunnen overleggen met het zorgteam en andere medewerkers
- mee beslissen (familieraad, aanwezigheid op bewonersbespreking, ...)
- mee zorg dragen (eten geven, wassen, ...)
- vrij deelnemen aan activiteiten
- geïnformeerd worden over het instellingsgebeuren
- vrijwilligerswerk
- ...

4. Checklist – Concrete aandachtspunten tijdens het kennismakings-/verhuisgesprek in een woonzorgcentrum

Neem checklists 1 en 3 mee en bevraag zeker de domeinen die voor jou en/of je naaste met dementie belangrijk zijn (de hoogste scores van de checklists).

Hou daarnaast de ingevulde 'Mijn belevingswijzer' of 'doelzoeker' ter inspiratie bij de hand.

Vraag naar de visie en waarden van het huis. Hebben zij een specifieke visie over de zorg voor de bewoners met dementie? Kan je hier als mantelzorger achterstaan?

Bedenk hoe je als mantelzorger betrokken wil blijven in de zorg voor je naaste. Zou je graag zonder beperkingen op bezoek kunnen komen? Zou je graag je naaste buiten het woonzorgcentrum kunnen meenemen? Zou je graag mee zorg dragen (eten geven, wassen, ..)? Zou je graag inzage hebben in het zorgdossier en vragen kunnen stellen, kunnen overleggen met het zorgteam? Is er een bewonersbespreking en/of familieoverleg zodat vragen en verwachtingen kunnen afgetoetst worden? ... Bevraag de mogelijkheden.

Bij wie kan je terecht met vragen, met eventuele klachten?

Is er een referentiepersoon dementie werkzaam in het woonzorgcentrum? Wat is zijn/haar taak?

Als je je naaste inschrijft op de wachtlijst, mag je eventueel weigeren als er een plek vrijkomt? Hoe vaak kan dat en betekent dat een wijziging in de volgorde?

Op welke afdeling zou je naaste met dementie verblijven? Kan je daar reeds een kijkje gaan nemen?

Is er een vaste dagindeling? Is er een aangepast activiteitenaanbod voor bewoners met dementie (vrij of verplicht)?

Welke voorzieningen biedt het woonzorgcentrum? Wordt de was centraal gedaan of doet de familie de was? Is een kapster en/of pedicure aanwezig? ...

Wat is standaard in de kamers voorzien? Is er ruimte voor eigen meubels? Kan aan de inrichting gewijzigd worden?

Welke zijn de kosten die een verhuis en verblijf met zich meebrengt? Wat zit in de dagprijs, wat zijn supplementaire kosten?

...

5.Checklist – Maak van de nieuwe woning een thuis: concrete aandachtspunten

Informeer de medewerkers over belangrijke aspecten, zoals het medicijngebruik en de persoonlijke verzorging. Zet dit ook op papier voor hen. Neem op de dag van de verhuis in ieder geval de medicijnen mee die de betrokkene op dat moment gebruikt en geef door of er een bepaald dieet gevolgd moet worden.

Maakte je 'Mijn belevingswijzer' op, bezorg deze aan de zorg- en hulpverleners van het woonzorgcentrum zodat zij op een persoonsgerichte en belevingsgerichte manier kunnen omgaan met je naaste met dementie.

Stel een album samen met foto's die je (als mogelijk samen met de persoon met dementie) hebt uitgezocht. Maak onder meer foto's van de oude woning en belangrijke plekken van de woonomgeving. Schrijf erbij om welke mensen en gebeurtenissen het gaat.

Maak een afspraak met een familielid of vriend om op de dag van de verhuis met jou mee te gaan. Je kan ongetwijfeld zelf ook wat steun of een luisterend oor gebruiken. Daarnaast rijd je beter niet zelf met de wagen.

Vraag aan de medewerkers of je hen 's avonds nog even mag telefoneren. Zo ben je op de hoogte en kan je rustiger de nacht ingaan.

Zoek spulletjes uit waaraan de persoon gehecht is of veel plezier aan beleeft.

Merk spullen met een naam of code.

Maak een keuze van muziek die je naaste graag hoort. Dit kan het vertrouwen verhogen. Behoudt indien mogelijk de vertrouwde radio.

Maak of koop een verjaardagskalender (verjaardagen, huwelijksdagen van kinderen, familie,...).

Maak een adressenboekje met telefoonnummers van kinderen, familie, vrienden,...

Breng familie en vrienden op de hoogte van de verhuis. Bezorg hen eventueel een 'verhuiskaart' met het nieuwe adres. De kaartjes met gelukwensen, die je naaste ontvangt, zorgen meteen voor een positief gevoel in zijn/haar nieuwe kamer.

Bronnen

- Keuzewijzer tussen thuiszorg en residentiële zorg, Bart Deltour.
- Tips ter voorbereiding op een definitieve opname, Alzheimer Nederland.
- Als thuiswonen niet meer gaat, Alzheimerassistent.nl
- www.home-info.be
- Het woonzorgcentrum in de 21e eeuw: een gezellige woonomgeving, zorg incl., Koning Boudewijnstichting
- Is psycho-education a smart tool to tackle dementia? J. Verschraegen et al. (2017)
- Zal ik nog zijn wie ik ben? Personen met dementie beslissen mee. R. Vanbosseghem et al. (2017)

Foto's: Leo De Bock en cartoons van Ilah via www.onthoumens.be

Deze brochure is een herwerking van de gelijknamige brochure die gerealiseerd werd door Expertisecentrum Dementie Contact, Limburg, en Myriam Dhulst, seniorenconsulent 'seniorenTHUISadvies', in samenwerking met Christelijke Mutualiteit Limburg, Liberale Mutualiteit Limburg, Solidaris Limburg en Hulpkas Ziekte- en Invaliditeitsverzekering.

www.dementie.be

